

Iwona Hodorowicz

208. Lanckorońska Piesza Pielgrzymka na Jasną Górę (charakterystyka grupy i motywy pielgrzymowania uczestników)

1. Wstęp

Od najdawniejszych czasów człowiek przemieszczał się w przestrzeni. Pierwotnie wynikało to z konieczności zdobywania pożywienia i szukania nowych możliwości osadnictwa. W wiekach późniejszych podróżowanie stało się konsekwencją innych potrzeb życiowych, jak na przykład poszukiwanie pracy, zdobywanie wykształcenia, chęć wypoczynku czy w celach religijnych. Podjęcie wędrowania z motywów religijnych określane jest zazwyczaj terminem „pielgrzymowanie”. Jednakże *Biblia* nie zna jakiegoś specjalnego terminu dla określenia praktyki pielgrzymowania, posługując się czasem wyrażeniem „wstępować do ...”. Poszerzona refleksja nad wieloma tekstami, pozwala odczytać co najmniej potrójne znaczenie dla tego określenia, mianowicie jest to:

- wędrowka wiernych podjęta z motywów religijnych do miejsca uważanego za święte, ze względu na szczególne działanie w nim Boga lub bóstwa, aby tam spełnić określone akty religijne, pobożności i pokuty¹;
- „wstępowanie do Jerozolimy” (hebr. *Alija*), które miało miejsce trzy razy w ciągu każdego roku. Żydzi przybywali wtedy na specjalne modły do swego jedyne go miejsca kultu Narodu Wybranego na Święto Paschy, Pięćdziesiątnicę i Święto Namiotów, zatrzymując się potem na świętowanie w samej Jerozolimie. Te ogromne pielgrzymki (liczące po 125 tys. uczestników) miały wszystkim przedstawić obraz dnia powszechnego zbawienia²;
- metaforycznie „pielgrzymowanie” odnoszące się do losu człowieka, wędrującego nieustannie ku wieczności, ku Bogu, sięgając w tej praktyce korzeniami do czasów Abrahama, doskonałego wzoru cudzoziemca, nierezydenta (gr. *Per-epi-demos*), pielgrzyma, podróżnika³.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza motywów pielgrzymowania uczestników 208. Lanckorońskiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę, która odbyła się w dniach 6-12 lipca 2007 r. W pielgrzymce wzięło udział około 200 osób.

Trasa pielgrzymki przebiega przez malowniczo położone miejscowości na obszarze Jury Krakowsko-Częstochowskiej, takie jak: Tyniec, Bronowice Małe, Ojców, Zdroże, Wolbrom, Pilica, Pradła, Lelów, Św. Anna, Kajetanowice i Gidle, by w rezultacie dotrzeć na Jasną Górę.

Podczas pielgrzymki odwiedzanych jest wiele ośrodków kultu religijnego o różnym natężeniu ruchu pielgrzymkowego. Do największych i bardziej znanych znajdujących się na trasie pielgrzymki (pomijając sanktuaria będące punktem wyjścia i punktem docelowym pielgrzymki) należą: Sanktuarium Matki Bożej Pocieszycielki w Lelowie, Sanktuarium Św. Anny w miejscowości Święta Anna i Sanktuarium Matki Bożej Gidelskiej w Gidlach.

2. Rys historyczny pielgrzymki

Wymarsz pierwszej pieszej pielgrzymki z Lanckorony na Jasną Górę datuje się na koniec XVIII w. Dramatyczne wydarzenia historyczne, jak Konfederacja Barska (1768-1772), Powstanie Kościuszkowskie (1794 r.) i wreszcie rozbiory Polski (1772 r., 1793 r. i 1795 r.) spowodowały, że pielgrzymki stały się manifestacją religijno-narodowych i patriotycznych uczuć. Główna rola w integrowaniu narodu przypadła Jasnej Górze. Właśnie w tym miejscu świadomość narodowa ściśle wiązała się ze świadomością religijną. Kult Częstochowskiej Madonny, utożsamianej z Królową Polski, był tym kultem, którego najbardziej obawiali się zaborcy. Pielgrzymom zmierzającym na Jasną Górę zawsze przewodziły sztandary z polskim orłem i innymi akcentami narodowymi, śpiewano patriotyczne pieśni. W XIX w. Jasna Góra stała się dla wszystkich Polaków symbolem tożsamości i jedności narodowej⁴.

W latach 60. ubiegłego stulecia, ze względu na brak lokalnych organizatorów i przewodników, a także z obawy przed zanikiem zwyczaju pielgrzymowania z Lanckorony, organizacji pielgrzymki podjęli się oo. bernardyni z Kalwarii Zebrzydowskiej. Należy podkreślić, że pomimo zmiany miejsca rozpoczęcia pielgrzymki z Lanckorony na Kalwarię Zebrzydowską, bernardyni pozostali przy tradycji nazywania jej Lanckorońską.

3. Trasa pielgrzymki

Każdego roku pielgrzymka rozpoczyna się mszą świętą w Sanktuarium Pasyjno-Maryjnym w Kalwarii Zebrzydowskiej (ryc. 1). Następnie pielgrzymi przejeżdżają pociągiem do Skawiny, skąd wyruszają pieszo w drogę przez Tyniec. Tam zatrzymują się na terenie klasztoru ojców benedyktynów na krótki przystanek. Następnie wyruszają i docierają do Bronowic Małych w Krakowie, gdzie w okolicy kościoła pod wezwaniem Św. Antoniego Padewskiego zatrzymują się na pierwszy nocleg. Historia powstania tej świątyni rozpoczęła się w 1957 r., kiedy ówczesne władze państwowe wydały pozwolenie na budowę nowego kościoła w Bronowicach. Jednak kościół nie powstał od razu. Został wzniesiony w latach 1963-1983 według projektu Antoniego Mazura. Prezbiterium poświęcił Karol Wojtyła w październiku 1967 r.

Następnego dnia pielgrzymi wędrują malowniczą trasą Ojcowskiego Parku Narodowego przez Ojców i Skalę docierając do Zadroża. Jest to wieś oddalona kilka kilometrów od Zamku w Pieskowej Skale. Pierwszy, drewniany kościół w Zadrożu pochodził z XIV w. Uległ on jednak spaleni i na jego miejscu wzniesiono w 1908 r. obecnie istniejącą świątynię. W nowym ołtarzu głównym znajduje się obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem pochodzący z XVI w. Jest to Matka Boska Pocieszenia i Łaskawa. Obraz uznawany jest za cudowny. Kult Matki Bożej Zadrożańskiej jest obecnie bardzo żywy zarówno wśród parafian, jak i pielgrzymów wędrujących tędy na Jasną Górę. W Zadrożu pielgrzymi spędzają drugi nocleg.

Kolejnym przystankiem na trasie jest miejscowość Wolbrom. W Wolbromiu znajduje się kościół z XVI w. pod wezwaniem Św. Katarzyny. Całość świątyni utrzymana jest w stylu barokowym. W bocznym ołtarzu, po lewej stronie znajduje się obraz Matki Boskiej z XVII w., niegdyś uważany za cudowny. W Wolbromiu ulokowany jest również zabytkowy kościółek pod wezwaniem Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia, zwany potocznie mariackim. Został on wzniesiony w 1638 r. Wewnątrz znajdują się m.in. trzy ołtarze barokowe oraz gotycki posąg Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XVI w.

Z Wolbromia pielgrzymi udają się do miejscowości Pilica, gdzie spędzają kolejny nocleg na terenie klasztoru i kościoła XVIII w. oo. franciszkanów-reformatów. Kościół jest zbudowany w stylu barokowym, murowany, jednonawowy z kaplicami. W ołtarzu głównym znajduje się krucyfiks wykonany w stylu barokowym, a w ołtarzu bocznym obraz Chrystusa upadającego pod krzyżem. Wizerunek Pana Jezusa słynął łaskami i w połowie XX w. obraz ten określono jako cudowny. W kościele tym żywy jest również kult Św. Antoniego. Najpiękniejszym i zarazem najstarszym

Ryc. 1.
Trasa Lanckorońskiej Pieszej
Pielgrzymki na Jasną Górę

Źródło: opracowanie własne.

zabytkiem klasztornego kościoła jest ikona Matki Bożej Śnieżnej z początku XVII w. Jest to jedna z najstarszych kopii wizerunku Matki Bożej Śnieżnej w Polsce.

Kolejnego dnia pielgrzymka przemierza się m.in. przez miejscowość Pradła, gdzie znajduje się kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej. Punktem docelowym tego dnia jest Lelów, gdzie znajduje się kościół pod wezwaniem św. Marcina, wzniesiony w XIV w. przez Kazimierza Wielkiego, będący jednocześnie Sanktuarium Matki Bożej Pocieszycielki Lelowskiej. W kościele znajduje się krucyfiks (ocalały po pożarze kościoła w 1939 r.) i cudowny obraz Matki Boskiej Pocieszenia. Obraz ten otoczony był wielką czcią zarówno przez miejscową ludność, jak również przez przybywających, często z daleka pielgrzymów. Po pożarze kościoła w 1939 r. obraz uległ spaleni. Jednak ze względu na liczne prośby i starania pielgrzymów, zwłaszcza krakowskich, w 1948 r. dla odbudowanego kościoła wykonano replikę siedemnasto wiecznego obrazu. Umieszczone wokół obrazu wota świadczą, że podobnie jak dawniej, tak i dzisiaj kult Matki Pocieszenia jest bardzo żywy.

Z Lelowa pielgrzymi pokonują długą drogę docierając do miejscowości Święta Anna, gdzie nocują na terenie kościoła klasztornego siostr dominikanek klauzury. Miejsce to jest szczególnie dla pielgrzymów zmierzających na Jasną Górę, gdyż mieści się tu Sanktuarium Św. Anny, będącej matką Maryi Panny i babką Jezusa Chrystusa. W pięknym barokowym kościele, w specjalnej kaplicy od ponad 500. lat szerzy się kult Świętej Anny. Znajduje się tu bowiem cudowna późnogotycka figura, przedstawiająca św. Annę, Matkę Boską i Dzieciątko – zwana Świętą Anną Samotrzcę, z początku XVI w. Zgodnie z miejscową tradycją, początki kultu św. Anny sięgają końca XV w. Wtedy to w okolicznych lasach miało miejsce kilka cudownych objawień. Kult św. Anny rozszerza się nieustannie. Masowo pojawiają się tu pielgrzymi – także ci, którzy tym szlakiem zdążają na Jasną Górę. Notuje się liczne cudowne zdarzenia, przede wszystkim uzdrowienia i wysłuchane prośby o dar macierzyństwa, a ich materialną pamiątkę stanowią liczne wota, m.in. kopie rzeźbiarskie i malarskie cudownego wizerunku św. Anny. Kult św. Anny jest do dziś bardzo żywy w tej okolicy.

W odległości zaledwie kilku kilometrów od miejscowości Święta Anna znajduje się wieś Kajetanowice, gdzie pielgrzymi zatrzymują się przy figurze Matki Boskiej pod Krzyżem. Figura została postawiona przy zbiorowej mogile mieszkańców tej wsi, zabitych przez Niemców w trakcie akcji pacyfikacyjnej we wrześniu 1939 r.

Następnie pielgrzymi udają się w kierunku miejscowości Gidle, gdzie w Sanktuarium Matki Bożej Gidelskiej spędzają ostatni nocleg przed dotarciem do Jasnej Góry. Dzieje sanktuarium w Gidlach są ściśle związane z historią maleńkiej, bo zaledwie dziewięciocentymetrowej figurki Matki Bożej z Dzieciątkiem. Figura ta jest najmniejszym koronowanym wizerunkiem w katolickim świecie. Wydobyta z ziemi w 1526 r., obecnie umieszczona jest we wspaniałym drewnianym ołtarzu w otoczeniu obrazów upamiętniających cudowne uzdrowienia dokonane za jej wstawiennictwem. Pozostaje pod opieką ojców dominikanów w bazylice pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Gidelska Madonna cieszy się sławą cudownej lekarki-uzdrowicielki chorych. Świadectwem tego jest obrzęd zwany „kapiółką” – jest to odbywające się raz w roku (w pierwszej niedzielę maja) ceremonialne obmywanie figurki w winie. W peł-

nym ufności i pobożnym przeświadczeniu pielgrzymi używają wina z tej „kąpiółki” na znak swojej wiary w moc uzdrawiania chorych. Matka Boska Gidelska jest też patronką ludzi pracujących na ziemi i pod nią, a więc rolników i górników. Co roku do gidelskiego sanktuarium przyjeżdża ponad sto tysięcy pielgrzymów z kraju i zagranicy, gdzie proszą o wstawiennictwo i łaskę uzdrowienia. W obrębie klasztornych zabudowań znajduje się Kalwaria Gidelska oraz klasztorne muzeum.

4. Struktura społeczno-demograficzna pielgrzymów

Badania ankietowe przeprowadzone zostały w trakcie 208. Lanckorońskiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę, która odbyła się w dniach 6-12 lipca 2007 r. Badaniami objęto grupę 200 osób, której rozdano specjalnie opracowany kwestionariusz zawierający 8 pytań jedno- lub wielokrotnego wyboru. Uzyskano 139 wypełnionych kart kwestionariusza, przy czym 129 uwzględniono w dalszym procesie analizy. Otrzymana ostateczna liczba ankiet stanowi 65% wszystkich rozdanych kwestionariuszy. Kryterium dopuszczalności ankiety stanowiło wypełnienie wszystkich pytań w niej zawartych. Na podstawie zebranych materiałów można jednoznacznie stwierdzić, że aż 65% badanej grupy stanowią kobiety, natomiast mężczyźni tylko 35% (tab. 1).

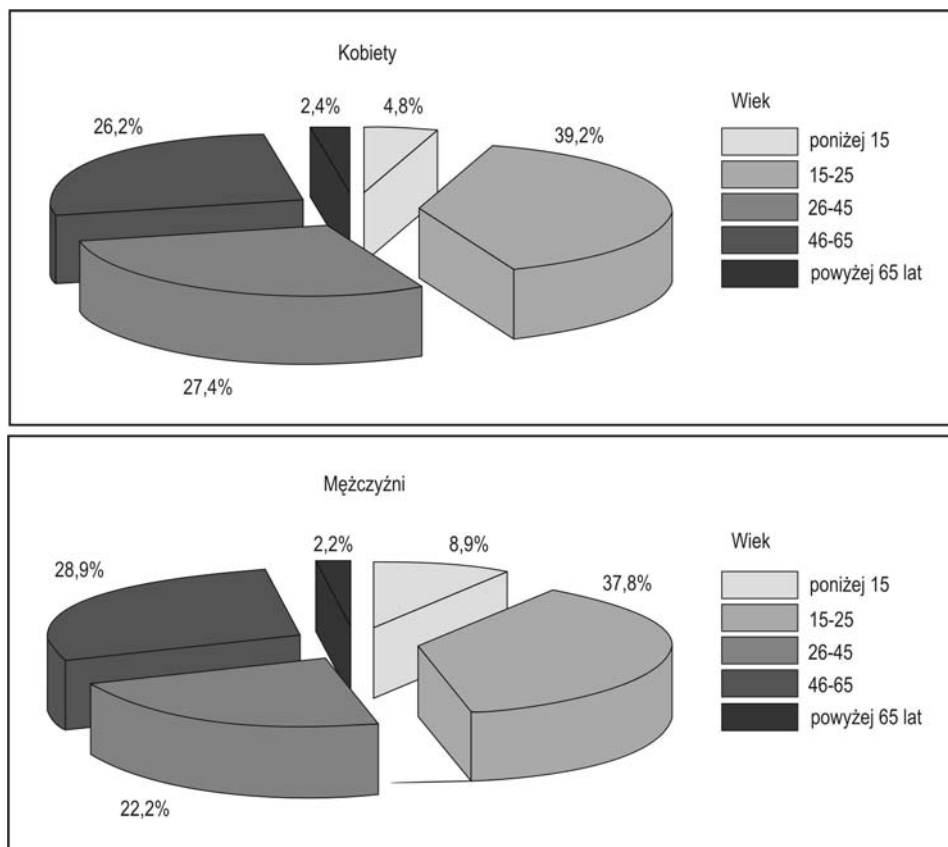
Taka struktura płci wśród uczestników potwierdza jedną z lepiej udokumentowanych prawidłowości w socjologii religii, mówiącej o wyższej religijności kobiet w porównaniu z postawami mężczyzn. Wyjaśnienia różnic między poziomem religijności kobiet i mężczyzn należy szukać na gruncie odmienności ich ról społecznych. Mężczyźni na ogół bardziej niż kobiety są zaangażowani w życie zawodowe, a także społeczne i publiczne, natomiast aktywność kobiet jest bardziej zorientowana na prywatną sferę życia, w tym szczególnie na rodzinę. Można więc uznać, że swoją potrzebę udziału w życiu społecznym i publicznym kobiety częściowo realizują poprzez więź z Kościołem i uczestnictwo w praktykach religijnych⁵.

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że 45% wszystkich uczestników pielgrzymki stanowili ludzie młodzi, w wieku do 25 lat (sumarycznie dwie podgrupy: pierwsza to poniżej 15 lat, natomiast druga to 15-25 lat) (ryc. 2). Najprawdopodobniej wynika to z faktu, że młodzi ludzie dysponują względnie dużą ilością wolnego czasu. Związane to jest z brakiem obowiązków domowych czy zawodowych, co tym samym sprzyja realizacji osobistych potrzeb i pasji⁶. Dodatkowo zjawisko tak liczego udziału osób młodych w tego rodzaju praktykach religijnych jakim jest pielgrzymka, można tłumaczyć decydującym wpływem rodziców, a także wieloletniej tradycji rodzinnej przejawiającej się np. pielgrzymowaniem dziadków, dalszej rodziny

Tab. 1.
Struktura płci uczestników pielgrzymki

Płeć	Liczba badanych osób	%
Kobiety	84	65,0
Mężczyźni	45	35,0
Suma	129	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Ryc. 2.
Szczegółowa struktura wiekowa uczestników pielgrzymki

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

itp. Tezę tę zdaje się potwierdzać zestawienie w tabeli 2, gdzie wyraźnie widoczne jest, że uczestnictwo w pielgrzymce często wynika z kontaktów z przyjaciółmi, rodziną, znajomymi. W pytaniu: „Kto zachęcił Panią/Pana do uczestnictwa w pielgrzymce?”, najczęściej ankietowanych (43%) zaznaczyło odpowiedź, wskazującą właśnie na rodzinę i znajomych jako tych, którzy skłonili ich do udziału w wędrowce. Należy podkreślić, że rodzina jest podstawową jednostką, gdzie dokonuje się internalizacja modeli religijnych zachowań wraz z kształtowaniem sumienia dziecka. Ponadto dzieci przez naśladownictwo oraz poszukiwanie identyfikacji przejmują bezpośrednio z życia rodziców istotne części rodzicielskich zachowań religijnych. W ten sposób dochodzi do zjawiska dziedziczenia życia religijnego, które niestety często ma jednak tendencje do rutynizacji i rytualizmu. Wzory życia religijnego stanowią struktury długiego trwania i ulegają zmianom znacznie powolniejszym niż inne zjawiska.

Tab. 2.
Źródła zachęty do udziału w pielgrzymce

Kto zachęcił do udziału w pielgrzymce	Liczba odpowiedzi ^a	%
Nikt, poczułam/em taką potrzebę	53	41,1
Nikt, chciałam/em spróbować	11	8,5
Rodzina, znajomi	56	43,4
Ksiądz	3	2,3
Pielgrzymuję często i nikt mnie nie zachęcał	17	13,2
Inne	4	3,1
Suma	144	-

^a Liczba odpowiedzi jest różna od liczby respondentów, ponieważ ankietowani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Ważną rolę odgrywają też motywy wynikające z potrzeb duchowych. Taką odpowiedź deklaruje 41% uczestników. Często decyzję o wzięciu udziału w pielgrzymce podejmowano samodzielnie, nie sugerując się opiniami osób trzecich.

Biorąc pod uwagę strukturę wiekową uczestników pielgrzymki, można zauważyć, że wśród uczestników przeważają osoby w wieku średnim tj. od 26 do 65 roku życia (sumarycznie dwie podgrupy: 26-45 lat oraz 46-65 lat), które stanowią aż 53% ogólnej liczby pątników. Jak podaje Prusowski⁷ przeprowadzone w połowie lat 90. XX w. podobne badania wykazały, że około 75% wszystkich pątników udających się na Jasną Górę nie przekroczyło 45 roku życia. Nie wiadomo jednak, czy badania te odzwierciedlały stałą tendencję, czy też stan krótkotrwały, ponieważ inne badania przeprowadzone jeszcze wcześniej, bo w latach 60. XX w., wskazywały, że Jasną Górę odwiedza zaledwie 20-30% osób w wieku średnim.

Zastanawiająca jest względnie niska liczba uczestników pielgrzymki, około 2%, których wiek przekroczył 65 lat. Większość badań wskazuje na zjawisko odwrotne, czyli że wraz z wiekiem wzrasta zainteresowanie praktykami religijnymi, takimi jak uczęszczanie do kościoła, czytanie *Pisma Świętego*, odmawianie modlitw, pielgrzymowanie. Względnie niską frekwencję osób starszych w lanckorońskiej pielgrzymce w stosunku do jej młodszych uczestników najprawdopodobniej należy przypisać gorszej kondycji fizycznej i trudom wędrowki.

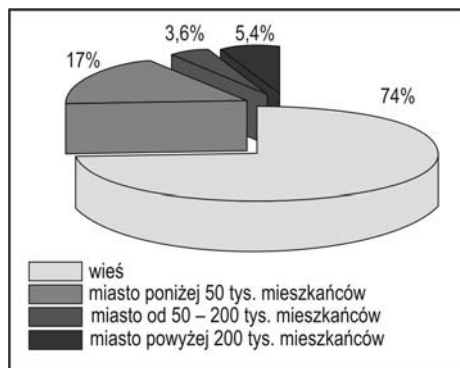
Jak wynika z danych ponad połowa respondentów (53%) uczestniczyła w Lanckorońskiej Piesznej Pielgrzymce na Jasną Górę ponad 3 razy. Były też przypadki wielokrotnego udziału: kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt razy w życiu. Warto zaznaczyć, że większość z nich to uczestnicy w wieku od 26 do 65 lat. Dla najstarszego pielgrzyma był to 58 udział w tej pielgrzymce. Natomiast 31 osób brało udział w pielgrzymce po raz pierwszy, co stanowi 24% ogółu (tab. 3).

Częstotliwość udziału w pielgrzymce zależy przede wszystkim od rodzaju miejsca zamieszkania i jego wielkości. Im mniejsza miejscowość, tym częściej jej

Tab. 3.
Częstotliwość udziału w Lanckorońskiej
Pieszej Pielgrzymce na Jasną Górę

Częstotliwość udziału	Liczba pielgrzymów	%
Po raz pierwszy	31	24,0
Po raz drugi	17	13,2
Po raz trzeci	12	9,3
Ponad trzy razy	69	53,5
Suma	129	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

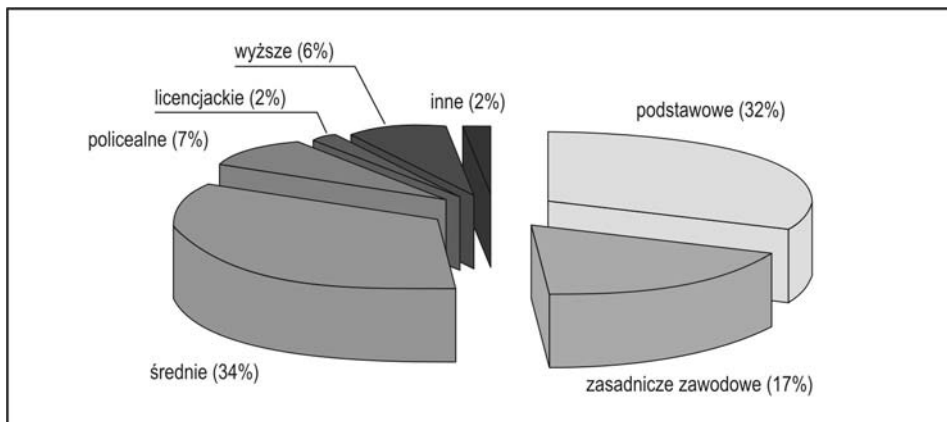
Ryc. 3.
Miejsce zamieszkania pielgrzymów

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

żały osoby z wykształceniem na poziomie podstawowym i zasadniczym zawodowym, w sumie 49% respondentów (odpowiednio 32% i 17%). Natomiast 35% ankietowanych deklarowało posiadanie wykształcenia średniego. Tylko 6% uczestników pielgrzymki posiadało wykształcenie wyższe (ryc. 4). Na podstawie tych wyników wyraźnie można zauważyć zachodzącą korelację pomiędzy poziomem wykształcenia a pielgrzymowaniem, która pokazuje większe zainteresowanie uczestnictwem w pielgrzymkach osób z niższym poziomem wykształcenia. Osoby z wykształceniem wyższym zainteresowanie takie wykazują w zdecydowanie mniejszym stopniu. Ogólnie rzecz biorąc, niższe zaangażowanie w pielgrzymkach osób lepiej wykształconych wyjaśnia się w socjologii religii większą „mobilnością intelektualną” przedstawicieli tych środowisk, która sprzyja kształtowaniu się postawy krytycznej wobec religii.

mieszkańcy systematycznie uczestniczą w tego typu praktykach religijnych. Zdecydowana większość uczestników pielgrzymki 74% pochodzi ze wsi (ryc. 3). W miastach poniżej 50 tys. mieszkańców mieszka 17% respondentów, natomiast niecałe 4% pochodzi z miast o wielkości od 50-200 tys. mieszkańców. Ponadto wielkie aglomeracje, liczące ponad 200 tys. mieszkańców, wyróżniają się wyjątkowo małym odsetkiem osób systematycznie uczestniczących w pielgrzymkach (5%). Można sądzić, że o niskim poziomie uczestnictwa w ruchu pielgrzymkowym środowiska wielkomiejskiego w znacznym stopniu decydują lepsze wykształcenie i sytuacja materialna. Wiadomym jest, że poziom wykształcenia i dochody wyraźnie różnicują uczestnictwo w praktykach religijnych. Dodatkowo uwzględniając relatywnie spore oddalenie (40 km) dużych aglomeracji miejskich (Kraków) od miejsca startu pielgrzymki (Kalwaria Zebrzydowska), a także konkurencyjność innych pielgrzymek – np. krakowskiej – z pewnością ma negatywny wpływ na liczbę uczestników z dużych miejscowości w tej pielgrzymce. Zdecydowana większość uczestników mieszka na terenie województwa małopolskiego.

Analizując poziom wykształcenia osób uczestniczących w pielgrzymce należy zwrócić uwagę na fakt, że przeważały osoby z wykształceniem na poziomie podstawowym i zasadniczym zawodowym,

Ryc. 4.
Struktura wykształcenia osób uczestniczących w pielgrzymce

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Krytycyzm ten nie opiera się jednak na rzetelnej wiedzy, udowodniono bowiem, że w polskim społeczeństwie poziom wykształcenia „świeckiego” jest odwrotnie proporcjonalny do wykształcenia religijnego, co oznacza, że im wyższe wykształcenie, tym na ogół większa obojętność względem religii i Kościoła⁸.

5. Analiza motywów pielgrzymowania

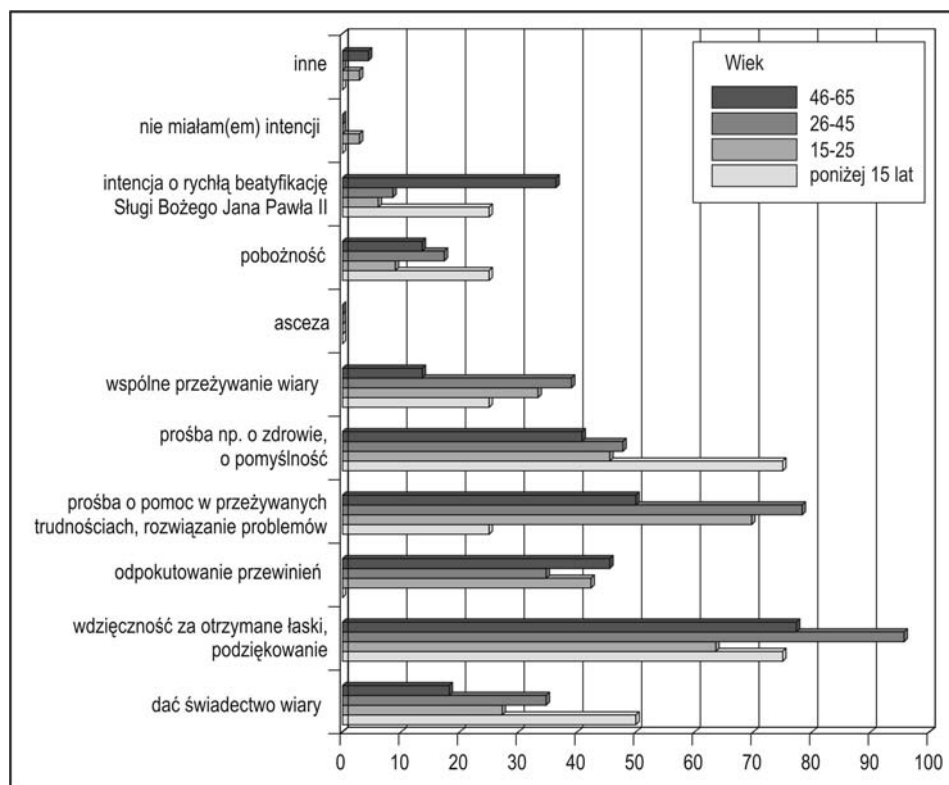
Ludzie zawsze podejmowali wędrowkę do „miejsca świętego”. Jednak nie tylko miejsce było ważne, istotny był również powód pielgrzymowania. Opuszczając swój dom, rodzinę, ludzie pragnęli przede wszystkim uświęcenia. Czas drogi, zmagania się z różnymi trudnościami i niebezpieczeństwami, zdanie się na łaskę i niełaskę napotykanym ludzi był czasem oczyszczenia i wewnętrznego uświęcenia. Niejednokrotnie motywem pójścia na pielgrzymi szlak było dopełnienie wcześniej złożonego ślubu. Pielgrzymowano także, aby odprawić pokutę za popełnione winy lub w intencji otrzymania jakiejś szczególnej łaski.

Na podstawie wymienionych szczegółowo w ankiecie rodzajów motywów uczestnictwa w pielgrzymce, można dokonać ich ogólnej klasyfikacji na pięć zasadniczych grup motywów:

- motywy pokutne, w tym: asceza, odpokutowanie przewinień;
- motywy błagalne, w tym: prośba o pomoc w przeżywanych trudnościach, rozwiązanie problemów, prośba np. o zdrowie, o pomyślność, intencja o rychłą beatyfikację Jana Pawła II;
- motywy dziękczynne, w tym: wdzięczność za otrzymane łaski, podziękowanie;

- motywy kultowe, w tym: pobożność, dać świadectwo wiary, wspólne przeżywanie wiary;
- brak motywu/intencji.

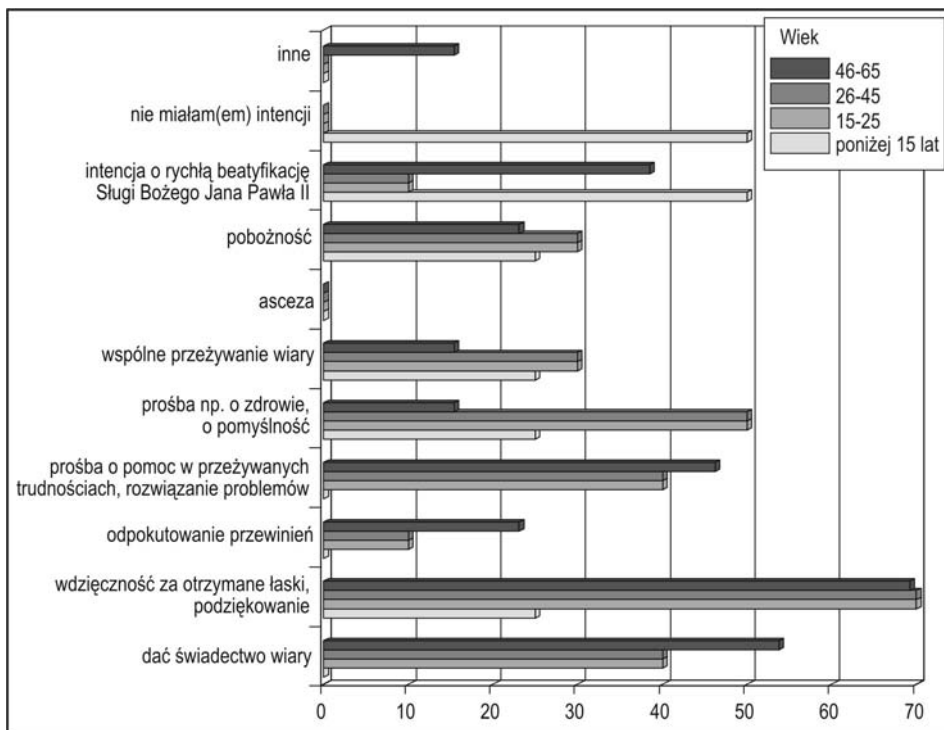
Jak już wcześniej wspomniano niezwykle ważnym elementem udziału w pielgrzymce są motywy bądź intencje, ze względu na które podejmujemy wędrówkę. Wyniki w tym zakresie w korelacji z wiekiem i płcią respondentów (cechy te mogą mieć istotny wpływ na podjęcie trudu pielgrzymki z określonego powodu) przedstawiają ryciny 5 i 6. Generalnie u kobiet, bez względu na wiek, dominującym motywem, dla którego podejmują trud pielgrzymowania jest wdzięczność za otrzymane łaski i podziękowanie za nie. Dla kobiet w grupach wiekowych od 15 do 25 lat i od 26 do 45 lat istotnym motywem pielgrzymowania jest również prośba o pomoc w przeżywanych trudnościach, rozwiązanie problemów. Wśród mężczyzn natomiast, zwłaszcza starszych, dominują takie motywy jak danie świadectwa wia-

Ryc. 5.

Motywy uczestnictwa kobiet w Lanckorońskiej Pieszej Pielgrzymce na Jasną Górę

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Ryc. 6.

Motywy uczestnictwa mężczyzn w Lanckorońskiej Pieszej Pielgrzymce na Jasną Górę

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

ry, odpokutowanie przewinień (ten motyw dominuje również u kobiet powyżej 65 roku życia). Prośba np. o zdrowie, o pomyślność jest intencją, którą deklaruje ponad połowa ankietowanych mężczyzn w średnim wieku. Młode dziewczęta, w wieku poniżej 15 lat, pielgrzymują najczęściej w podziękowaniu za otrzymane łaski oraz proszą np. o zdrowie czy o pomyślność. Natomiast młodzi chłopcy, w wieku poniżej 15 lat, pielgrzymują głównie w intencji o rychłą beatyfikację Jana Pawła II, bądź nie mając żadnej intencji, co odróżnia ich zdecydowanie od pozostałych uczestników pielgrzymki. Najstarsi pielgrzymi, bez względu na płeć, podejmują trud pielgrzymki z wielu powodów, z reguły zaznaczali w ankiecie wszystkie możliwe intencje. Pytanie to dawało również respondentom możliwość wskazania intencji czy motywu, które nie zostały wymienione w ankiecie. W miejscu tym pielgrzymi deklarowali głównie takie motywy jak: modlitwa za zmarłych, wyproszenie łask dla innych, prośby o dar macierzyństwa, szczęśliwe małżeństwo czy podziękowanie za ocalenie od śmierci. W kilku przypadkach okazuje się, że pielgrzymka jest również spełnieniem wcześniej złożonej obietnicy.

Bardzo często pielgrzymowaniu towarzyszą dodatkowe cele, np. turystyczne czy towarzyskie. Uczestnicy Lanckorońskiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę, zwłaszcza w średnim wieku i starsi, niezależnie od płci, nie wiążą udziału w pielgrzymce z celami tego typu. Najczęściej deklarują, że udział w tej pielgrzymce wnosi coś do ich życia i je zmienia, czują się wewnętrznie ubogaceni, uświęceni. Trudno jest określić tą zmianę słowami, możemy się domyślać, że chodzi tu o duchowe przeżycia. Wielu z nich traktuje również pielgrzymowanie jako oderwanie się od codziennej rzeczywistości. Natomiast dla połowy młodych respondentów, w wieku poniżej 15 lat, udział w pielgrzymce wynika z tradycji rodzinnej. Młodzi uczestnicy (do 25 lat) traktują również pielgrzymkę jako możliwość poznania innych ludzi, zawarcia nowych znajomości (motyw towarzyski) albo również jako chęć przeżycia przygody. Celów tych starsi uczestnicy pielgrzymki nie deklarują w ogóle, bądź w znikomym stopniu. Dla wielu ankietowanych udział w pielgrzymce to również próba własnych sił, chęć sprawdzenia własnych możliwości w pokonaniu drogi. W pytaniu otwartym, dającym możliwość wpisania własnych, nie wymienionych w ankiecie celów realizowanych podczas pielgrzymki, znalazła się m.in. deklaracja pielgrzymowania z miłości do Boga i posługa innym. Analiza wyników pozwala również stwierdzić, że żaden z uczestników niniejszej pielgrzymki, nie odwiedza krewnych i znajomych podczas jej trwania oraz nikt nie traktuje pielgrzymowania jako chęci zaimponowania innym.

6. Podsumowanie

W niniejszym artykule podjęto próbę analizy struktury społecznej, a w szczególności motywów pielgrzymowania uczestników 208. Lanckorońskiej Pieszej Pielgrzymki na Jasną Górę. W ramach tej problematyki wyróżniono zagadnienia wpływu cech społeczno-demograficznych uczestników pielgrzymki na ich motywy (intencje) podjęcia wędrowki. Wybór Lanckorońskiej Pielgrzymki do analizy i oparcie badań na podstawie wypowiedzi jej uczestników, wiązało się z trzema zasadniczymi czynnikami: po pierwsze – region Lanckorony posiada bogate tradycje pątnicze zakorzenione w kulturze i sięgające w późne lata XVIII w.; po drugie – obraz życia religijnego na tym obszarze zbliża się w zakresie podstawowych wskaźników do średniej krajowej. Dodatkowo wydawałoby się, że okres ponad dwustu lat historii to wystarczająco długo by istniało wiele zapisów dotyczących pielgrzymki. Jednak zgromadzenie szczegółowej dokumentacji dotyczącej organizacji i historii pielgrzymki z Lanckorony na Jasną Górę okazało się z wielu przyczyn trudne. Przede wszystkim należy wskazać tu małą dbałość organizatorów o rzetelną dokumentację i gromadzenie jej w formie pisemnej, a także trudną sytuację czasów zniewolenia narodowego oraz związane z tym istniejące wówczas zakazy i restrykcje. Z tych powodów Lanckorońska Piesza Pielgrzymka na Jasną Górę stanowi trudny, ale równocześnie niezwykle interesujący obiekt badań.

Przypisy:

¹ J. Ablewicz, *Pielgrzymka jako znak święty*, „Ateneum Kapłańskie” 1974, 83, s. 58.

² <http://www.izrael.badacz.org/index.php>

³ http://www.camino.net.pl/droga_do_drogi.html

⁴ A. Jackowski, I. Soljan, *Pielgrzymki jako przejaw solidarności międzyludzkiej*, „Peregrinus Cracoviensis” 2007, z. 18, s. 13.

⁵ W. Piwowarski, *Socjologia religii*, Lublin 1996, s. 382; T. Walter, G. Davie, *The Religiosity of Women in the Modern West*, „The British Journal of Sociology” 1998, t. 49, nr 4, s. 640; L.J. Francis, C. Wilcox, *Religiosity and Femininity: Do Women Really Hold a More Positive Attitude toward Christianity?*, „Journal for the Scientific Study of Religion” 1998, t. 37, nr 3, s. 462.

⁶ W. Piwowarski, *Socjologia religii*, Lublin 1996, s. 448-453.

⁷ W. Prusowski, *Współczesny ruch pątniczy do sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej*, „Peregrinus Cracoviensis” 2006, z. 17, s. 149.

⁸ W. Piwowarski, *Socjologia religii*, Lublin 1996, s. 453.

The 208th Walking Pilgrimage from Lanckorona to Jasna Góra (the characteristics of the group and participants' motivations)

(SUMMARY)

This study provides an analysis of motivations of participants in the 208th Walking Pilgrimage from Lanckorona to Jasna Góra, which took place from 6 to 12 July 2007. Around 200 people took part in the pilgrimage. It should be indicated, that it has a tradition of over 200 years. The pilgrimage itinerary contains impressive tourist assets as it passes the scenic landscapes of the Krakowsko-Częstochowa Upland (the Polish Jura) through the localities of Tyniec, Bronowice Małe, Ojców, Zadroże, Wolbrom, Pilica, Pradła, Lelów, Św. Anna, Kajetanowice and Gidle with the ultimate destination of Jasna Góra (Fig. 1).

Many centres of religious worship of varied intensity of pilgrimage movement are visited along the way. Among the widest and best known (apart from the point of departure and destination of the pilgrimage) are the Shrine of Our Lady of Consolation in Lelów, St. Ann's Shrine in Święta Anna and the Shrine of Our Lady of Gidle.

The pilgrims are mostly young people of peasant origin, mostly with high school or primary school education (Fig. 2, 3, 4). Usually they are residents of the Małopolskie Voivodeship, but the Śląskie and the Łódzkie Voivodeships are also within its outreach.

The material for the analysis was collected using a questionnaire which was especially prepared for the purpose of this study and contained eight single- or multiple-choice questions. A group of 129 people was covered by the study, i.e. 65% of all participants in the Walking Pilgrimage from Lanckorona to Jasna Góra. The results of the study in correlation with the age and gender of respondents (these features may have a major influence on the motivation and reasons for making the effort of undertaking a pilgrimage) are shown in Figures 5 and 6. Generally, the dominant motivation for women, regardless of age, is the

gratitude for the grace granted to them and the desire to express their thanks. An important motivation for women aged 15-25 and 26-45 is seeking help in solving their problems. A dominant motivation for men, especially the elderly, is giving a testimony of faith and repentance for sins (this motivation prevails among female pilgrims aged over 65). Praying for health and prosperity is a motivation declared by more than fifty percent of middle-age male pilgrims. Young girls aged under 15 most often want to express their gratitude for graces granted to them, thanking for them and praying for health or prosperity. Young boys aged under 15 most often undertake the pilgrimage to pray for the prompt beatification of John Paul II, or with no special intention at all, which makes them distinctly different from other pilgrims. The oldest pilgrims, regardless of age or gender, usually have multiple reasons for making the effort of going on pilgrimage, so as a rule they ticked all the possible intentions in the questionnaire.

In conclusion, it seems that due to the dynamic development of walking pilgrimages to Jasna Góra, numerous research projects and papers are still devoted to this phenomenon. It is a complex and multidimensional phenomenon, so it requires in-depth analyses using various methods of comprehensive disciplines of science such as geography, sociology, psychology, tourism or religious science. Considering the long tradition of pilgrimages from Lanckorona to Jasna Góra, but on the other hand, the absence of literature of the subject makes the description of this phenomenon an interesting and challenging task.

*Iwona Hodorowicz, mgr
Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
Nowy Targ
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Jagielloński
Kraków*